

Література.

1. Бюджетна система України: навч. посібник / Л.В. Фещенко, П. В. Проноза, Н. В. Кузьминчук; М-во освіти і науки України. - К. : Кондор, 2008. – 440 с
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]/Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Воробьев Ю.Н. Межбюджетные отношения в Украине: учебник / Ю.Н. Воробьев, И.В. Усков. – Симф.: АРИАЛ, 2010. – 275 с.
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс]/Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-ВР>.
5. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV [Електронний ресурс]/Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
6. Закон України «Про систему оподаткування» від 25.06.1991 № 1251-XII (втратив чинність) [Електронний ресурс]/Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1251-12>.
7. Закон Російської Федерації від 25.09.1997р. № 126-ФЗ «Про фінансові основи місцевого самоврядування у Російській Федерації».
8. Економічна енциклопедія.: у 3 т. / [Редкол.: Б.Д. Гаврилишин, С. В. Мочерний (відп. ред.), О.А. Устенко (заст. відп. ред.) та ін.] – К. ; Т : ВЦ «Акад.», 2000. – 952 с. – Т. 3. – с. 76.
9. Конституція України, Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]/Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254 к/96>.
10. Круш П.В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень: підручник / П.В. Круш, О.О. Кожемяченко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 320 с.
11. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: [монографія] / І. О. Луніна. – К.: Інститут економічного прогнозування, 2006. – 393 с.
12. Місцеві фінанси в Україні: правове регулювання : [навч. посібник] / О.С. Близнюк, Н.Л. Губерська, О.А. Музика, Р. А. Усенко. – К. : Дакор : КНТ, 2007. – 316 с.
13. Опарін В.М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): [монографія] / В.М. Опарін – К.: КНЕУ, 2005. – 240 с.
14. Павлюк К. В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: [монографія] / К.В. Павлюк. – К.: НДФІ, 2006. – 584 с.
15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]/Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
16. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів» від 08.12.2010 № 1149 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1149-2010-п>.
17. Рішення Конституційного суду України від 27.11.2008 № 26-рп/2008 <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v026p710-08/ed20120412/paran54#n54>
18. Сунцова О.О. Місцеві фінанси : [навч. посібник] / О.О. Сунцова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 488 с.
19. Transfers and Incentives in Intergovernmental Fiscal Relations. Richard M. Bird – Rotman School of Management, University of Toronto, World Bank Institute, 1999. – 38 p. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.econ.kuleuven.be/public/ndaaa08/Bird%25201999%2520transfer.pdf>.

20. Швець В. Я. О принципах совершенствования системы межбюджетных отношений в Украине / В.Я Швець // Экономика Украины. – 2004. – №3. – С. 32–35.
21. Юридична енциклопедія за ред. Шемшученка Ю.С. [Електронний ресурс]/Режим доступу: <http://leksika.com.ua/16211205/legal/printsip>.

УДК 351.858(477)

Зіновій Коваль

УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМАТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ ЯК СТРАТЕГІЧНОГО ЧИННИКА ПОДОЛАННЯ УКРАЇНОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВРАЗЛИВОСТІ

Публікація присвячена актуальній проблемі визначення української національної ідеї, що виступає стратегічним управлінським чинником у подоланні Україною інформаційно-психологічної вразливості в умовах ведення проти неї деструктивного інформаційно-психологічного впливу. Розглядаються концептуальні підходи до розуміння механізму взаємодії народу і влади та запропоновані варіанти національної ідеї.

Ключові слова: національна ідея, національний ідеал, стратегія ідеологічного розвитку нації, стратегічний управлінський чинник, інформаційно-психологічний вплив.

✦ Відсутність чітко сформульованої національної ідеї негативно позначається на управлінському процесі подолання Україною інформаційно-психологічної вразливості, в умовах ведення проти неї деструктивного інформаційно-психологічного впливу, відсторонює народ від влади.

✦ Даній проблематиці присвячено роботи Нобелівського лауреата в галузі економіки 2001 року Майкла Спенса, академіка НАН і АПН України: В. Преснякова, доктора юридичних наук, професора, членкореспондента НАПрН України, ректора Національної академії внутрішніх справ В. Коваленка, професора Г. Почепцова, науковців А. Ліпкана, Ю. Максименка, В. Желіховського, О. Шибка, політолога Д. Видріна, народних депутатів В.Семенюк-Самсоненка, В. Колесніченка, А. Павловського та інших. Роботи вказаних авторів присвячені формулюванню та обґрунтуванню понять «національна ідея», «національний ідеал» та наповненню їх реальним і зрозумілим змістом.

✦ Підходи до визначення національної ідеї як стратегічного управлінського чинника все ще детально не розгорнуті, бачення їх фрагментарні та неузгоджені, єдиного їх розуміння немає. Авторам запропоновано свій варіант національної ідеї з її графічним розміщенням на малому Гербі України та розглядаються концептуальні підходи до розуміння механізму взаємодії народу та влади.

Постановка проблеми

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

↗ Мета даної публікації – звернути увагу на феномен національної ідеї як стратегічного управлінського чинника, запропонувати свій варіант національної ідеї з її графічним розміщенням на малому Гербі України та розглянути концептуальні підходи до розуміння механізму взаємодії народу та влади.

↗ Безумовно, розвиток будь-якої держави визначає її національна ідея. Тема національної ідеї вже багато років вкрай актуальна для України. Відсутність конструктивної, об'єднуючої національної ідеї в суспільстві є першопричиною всіх суспільних негараздів – вважає академік НАН і АПН України В. Пресняков [11].

На жаль, за роки незалежності нашої держави ми так і не змогли створити сильну, консолідуючу національну ідею. Така національна ідея, виступала б стратегічним управлінським чинником у подоланні Україною інформаційно-психологічної вразливості в умовах ведення проти неї деструктивного інформаційно-психологічного впливу. Вона закликає подолати підґрунтя ідеологічної кризи, як кризи ідей, світогляду людини і суспільства.

Без національної ідеї ми – вразливі духовно (психологічно, політично), економічно, організаційно; втрачаємо стратегічний напрям розвитку. Ми не оголосили світу чого хочемо, до чого прагнемо. Нашу національну ідею світ повинен запам'ятати та усвідомити.

Історія всіх існуючих цивілізацій, держав і політичних режимів доводить, що не було стабільних, що розвиваються, співтовариств без чітко виражених цільових настанов, визначення свого місця в загальносвітовій системі цінностей, моральних критеріїв як гарантів збереження своєї ментальності, національного характеру [12].

Нобелівський лауреат в галузі економіки 2001 року Майкл Спенс у своїй останній книзі «The Next Convergence» (Наступна конвергенція. Майбутнє економічного зростання в багато швидкісному світі.) вказує на те, що для економічного успіху країни важливі не тільки ефективні державні структури, справедливі закони, функціональна ринкова система, заохочення інвестицій, відносно стабільна політична ситуація, але й такі неринкові чинники як національна ідея, національне само ототожнення, а також чесність і талант лідерів. Ведучи мову в своїй книзі про конвергенцію, як шлях підвищення рівня доходу на особу в країнах, що розвиваються, до рівня передових країн, Майкл Спенс вважає, що націоналізм є обов'язковою передумовою успішної економіки, адже в основі політичної системи має бути відчуття належності до якоїсь спільноти, національне само ототожнення, відчуття потреби обрати чесних і порівняно талановитих людей керівниками, щоб ті ухвалювали рішення і представляли громадські інтереси. Цікавим для розуміння ситуації в Україні є переконання автора в тому, що природні ресурси країни стають корисними, якщо державні структури й установи розбудовані достатньою мірою, щоб застосовувати те багатство на благо більшості народу. Адже практика засвідчує, що природні ресурси часто спотворювали в країнах політичні пріоритети і замість волі до економічного поступу зусилля зосереджувались на боротьбі за частку прибутків від корисних копалин. [13]

На засіданні Громадської гуманітарної ради 30.06.2011 в Києві Президент України В.Ф. Янукович підкреслив, що сьогодні гуманітарна сфера – це найефективніший механізм, за допомогою якого можна «розхитати будь-якого човна». Якщо в радянські часи державна гуманітарна політика будувалась в основному на контрпропаганді, то зараз необхідно використовувати

ти сучасні методи [16]. Українське суспільство загалом усвідомлює актуальність і нагальність розробки в українській державі сильної національної ідеї, яка об'єднає весь український народ на основі демократичних стандартів і верховенства права людини та громадянина. І таке усвідомлення вже є першим кроком до розробки національної ідеї. Відсутність національної ідеї є реальною загрозою для всієї країни – загрожує деградацією суспільства і крахом державності.

Українські науковці: А. Ліпкан, Ю. Є. Максименко, В. М. Желіховський національну ідею визначають як охоплюючу всі прошарки нації у всьому її розмаїтті ідею, інтегруючий чинник націо- і державотворчого процесу; сукупність найважливіших, ключових, фундаментальних уявлень про цілі, завдання та перспективи розвитку особи (індивіду), суспільства та держави; ідеологію розвитку нації – держави, систему поглядів, ідей та цінностей, сформульовану і загальноприйнятую мрію; мету, мотивацію діяльності, ключовий елемент суспільної свідомості, менталітет, формулу поведінки. Національна ідея формує національний ідеал як ідейну основу, найбільш загальні уявлення нації стосовно об'єктивних тенденцій реальної дійсності про її соціально-економічний і духовний розвиток, гармонійна єдність суб'єкта й об'єкта, окремого представника, нації в цілому та природи, які знаходять вираз у вільному й універсальному розвитку нації і становлять собою кінцеву мету її прагнень і діяльності; органічне поєднання волі представника нації, вираженої в національній ідеї [5].

Науковець О. Шибко справедливо вказує на те, що будь-яка соціальна практика потребує відповідного ідеологічного обґрунтування. Насамперед, необхідно побудувати ідеальну модель результату практичної діяльності. Основоположим принципом побудови такої ідеальної моделі, а отже, і головним принципом законотворчості у державі є національна ідея, яка, в свою чергу, сповна розкриває свій зміст у національно-державницькій ідеології. Вірогідний варіант національно-державницької ідеології, як необхідного атрибута успішного функціонування і розвитку України, базується на українській національній ідеї, девіз якої можна сформулювати на основі відповідального підходу: «Ми відповідальні за свою свободу, єдність і соціальний прогрес» [14].

Національна ідея за своєю суттю є стратегією ідеологічного розвитку нації і держави, їх політична програма та економічна політика, що реалізується через національні інтереси та реалізовує єдність духовності й моралі на основі менталітету народу. Головна мета національної ідеї – постійне зростання добробуту нації, забезпечення і збереження умов для розвитку майбутнього покоління на основі своєї державності, економічної самодостатності, культури, мови, духовності, освіченості. Національна ідея повинна визначати проукраїнську модель розвитку країни та держави, враховуючи досвід успішних передових країн світу. Національна ідея за своїм змістом характерна та стверджує ідеологію розвинених країн, економічне життя в яких побудовано на моделі змішаної економіки з вирішальним регулюючим державним чинником. Проблема несприйняття національної ідеї в тому, що вона стоїть на перешкоді на шляху до дикого олігархічного капіталізму. Навіть державний соціалізм радянського типу мав свої ідеї: створення єдиної спільноти – радянський народ; побудова суспільства загального добробуту; виховання та формування нової людини тощо.

Нації, що не має своєї ідеї, непомітно нав'язують сповідання та реалізацію чужої ідеї, чужих інтересів.

Автор погоджується з точкою зору А. Павловського, що національна ідея в Україні «не спрацювала» не тому, що вона неактуальна, несвоєчасна, несучасна, а тому, що її зрадили, надавши пріоритет чужим національним інтересам на теренах України. Єдиною стратегічною ідеологією нового курсу для України може бути тільки національна ідея – як основа для злагоди, єднання, діяльності в інтересах усього суспільства. Національна ідея завжди реалізовується тільки патріотами – фахівцями, політичними лідерами та лідерами країни [8].

Для прикладу, сьогодишнє керівництво Росії відверто заявляє, що будує та збирає нову Росію, ґрунтуючись на ідеї російського великодержавного націоналізму. Так, В. Путін відверто заявив, представляючи ним особисто вибраного кандидата на посаду президента РФ в 2007 році Д. Медведєва, що Д. Медведєв, як і він, В. Путін, є російськими націоналістами в доброму сенсі цього слова. Тобто, російський великодержавний націоналізм як політичний термін та ідеологічний засіб державного управління має добрий сенс, а націоналізми інших країн такого позитивного сенсу не мають, тому з ними необхідно боротись безкомпромісно, адже вони у відповідності до націоналістичної великодержавної ідеї російського керівництва ніякого сенсу не мають, як і права на існування. Тому російські ЗМІ всіляко культивують ворожість і відразу до неросійського націоналізму як ідеї, теорії, політичної програми. Огидними треба вважати неросійські націоналізми, але весь негатив оцінок негайно змінюється на позитив, коли йдеться про російський. Тобто, російський націоналізм дозволений, підтримуваний і стимульований державою як ідеологічна і політична основа саме російської системи влади. Більше того, В. Путін у жовтні 2011 року розкрив ще одну велику таємницю Радянського Союзу, заявивши, що Радянський Союз – це та сама Росія, тільки з іншою назвою [6].

Цікаво, що світові ЗМІ практично проігнорували такі зізнання російського керівника і не організували широкомасштабної інформаційно-психологічної протидії.

Отже, для України життєво необхідно виробити на сучасній науковій основі національну ідею та перспективи її розвитку. Вона має відповідати сучасним потребам громадянського суспільства і правової держави, національним традиціям, стандартам європейської демократії та європейського права, має стати базою для подальшого продукування нових ідеологій, програм, концепцій громадських і політичних об'єднань. Сучасна національна ідея повинна бути об'єднувальною, спроможною згуртувати навколо себе як увесь український етнос, так і представників інших етносів, котрі живуть в Україні.

Українська національна ідея як стратегічний управлінський чинник у подоланні Україною інформаційно-психологічної вразливості в умовах ведення проти неї деструктивного інформаційно-психологічного впливу характерна тим, що закладає підвалини для розгортання успішних процесів державотворення, робить їх зрозумілими, передбачуваними та усвідомленими широкими масами. Національна ідея дає зрозумілу відповідь на актуальне питання: що ми будуємо в Україні і якими шляхами.

Розглянемо загальнотеоретичні підвалини, щоб предметніше визначитися з проблемою сучасної української національної ідеї як невід'ємного чинника побудови громадянського суспільства. Для цього спершу необхідно визначитися з поняттям нації, суть якого сповторена політиками минулого та сьогодення.

«Юридична енциклопедія» наводить таке формулювання нації: «нація (від лат. *nation* – плем'я, народ) – це спільність людей незалежно від їхнього етнічного походження, об'єднаних політичними інтересами, усвідомленням своєї спільності на певній території (землі) з певною державною організацією (суверенітетом), єдиним громадянством, юридичними правами та обов'язками, культурою і традиціями». Визначальними чинниками нації є територія, держава (або прагнення та воля до неї), національна свідомість (усвідомлення ідентичності, соціальної, культурної окремішності поліетнічної, як правило, спільноти). Важливі ознаки нації – особливий менталітет і характер, історична пам'ять і міфологія, духовні й політичні традиції, мова, економічно-господарські, побутові відмінності [15].

Ось чому українці повинні усвідомити себе не татовпом, змушеним жити на певній географічній території, а народом, спільнотою громадян, котра прагне до формування національного ідеалу, що акумулює в собі найзначніші, найпозитивніші для суспільства інтереси, які переважна більшість населення вважає конче необхідними для подальшого демократичного розвитку.

Автори «Малої енциклопедії етнодержавознавства», національну ідею визначають як «духовну першооснову, джерело особистісного розвитку людини; соціально-психологічний механізм інтеграції соціальних груп, етносів, релігійних конфесій, партій, рухів; джерело суспільного поступу того чи іншого етносу, його державотворчої енергії; механізм урівноваження та гармонізації життєдіяльності народів, які населяють певний ландшафтно-кліматичний простір і мають спільну історико-політичну долю, орієнтацію на майбутнє» [7].

Сучасну українську національну ідею, доктор юридичних наук, професор В. Коваленко, з огляду на відсутність формулювання загальноприйнятого її поняття, визначає як зумовлене політичними інтересами об'єднувально-переконання певної спільноти людей незалежно від їхнього етнічного походження щодо їхньої єдності на певній території (у межах кордонів) з певною державою, правом, культурою. Ця спільнота має свої традиції, національну свідомість, особливий менталітет, характер, історичну пам'ять, міфологію, мову, економічно-господарський устрій [2].

Сучасна українська національна ідея, вважає він, поза сумнівом, повинна бути використана, передусім, для розбудови національного громадянського суспільства, як суспільства з розвиненими економічними, політичними, духовними й іншими відносинами та зв'язками, котре взаємодіє з державою та функціонує на засадах демократії і права. Побудова громадянського суспільства є метою суспільного розвитку, засобом усебічного забезпечення інтересів, прав і свобод людини та громадянина. Він виокремлює такі ознаки громадянського суспільства: 1) свобода й ініціативність особистості; 2) розвиток суспільних відносин відповідно до принципу, за яким людину завжди слід розглядати як мету, а не засіб; 3) ліквідація відчуженості людини; 4) реальне забезпечення рівних можливостей людей; 5) постійний захист прав і свобод людини та громадянина; 6) плюралізм духовного життя суспільства; 7) існування в абсолютній більшості так званого середнього прошарку, відсутність поляризації населення на дуже заможних і дуже бідних; 8) існування та функціонування розвиненої соціальної структури тощо [3].

Національні ідеї демократичного, гуманітарного спрямування в історії людства завжди відігравали провідну прогресивну роль, об'єднуючи громадян для до-

сягнення великої, справді гуманної мети. Такою, для прикладу, є загальна ідея «великого лібералізму» у США. Вона характеризується визнанням невід'ємних прав людини, республіканізму, суспільних домовленостей як основи публічної влади та її поділу, верховенством інтересів індивіда та громадянського суспільства. Необхідно згадати у цьому контексті значення та ролі «нового курсу» Ф. Рузвельта або англійського «Плану Беверіджа», що тривалий час визначав соціальну політику не тільки у Великій Британії, а й у Німеччині, Бельгії, Нідерландах, Швеції та інших країнах.

Зовні національна ідея може проявлятися в різних формах. Вона завжди матиме ознаки національного ідеалу, але, головне, щоб вона була не лише зрозумілою, об'єднувальною, прийнятною, внутрішньо та зовнішньо об'єктивованою, а й щоб мала практичну реалізацію, передусім, у діях органів публічної влади щодо побудови громадянського суспільства насамперед. Функція ідеї може сприяти оновленню країни, зміцненню нації та забезпеченню добробуту громадян.

Національна ідея має бути офіційно проголошеною та затвердженою на найвищих рівнях вітчизняної влади, а ідея громадянського суспільства – не тільки набути доктринального вигляду, а й дістати нормативне закріплення. Безперечно, вона повинна знайти своє втілення в Основному Законі держави. Зрештою, сам Основний Закон потрібен для того, щоб всіма своїми складовими відобразити та закріпити основні положення цієї ідеї, забезпечити її втілення в життя.

Сьогодні для формування національної ідеї як стратегічного чинника розбудови громадянського суспільства в нашій країні, поза сумнівом, є всі необхідні передумови.

Принциповою рисою української національної ідеї повинен бути її творчий характер. Це мотивується необхідністю налагодження конструктивного діалогу між традиційними для українського суспільства цінностями й культурними інноваціями, спричиненими глобалізаційними процесами. Перетворення Української держави з держави-патрона на державу-соціального слугу, а пострадянського суспільства – на громадянське суспільство має стати найвищою метою конституційно-правової модернізації країни, формування справжнього народовладдя, подолання відчуження суспільства від влади. Враховуючи наші реалії, для України такий підхід може бути рятівним колом у вирі різних уявлень про можливу національну ідею, який буде здатний згуртувати все українське суспільство, незалежно від національності, мови, віросповідання, справедливо вважає В. Колесніченко.

За результатами соціологічного дослідження, проведеного компанією Research & Branding Group у травні 2011 року, більшість населення країни (77%) вважає актуальною на сьогоднішній день для України розробку національної ідеї; 12% українців розуміють національну ідею як єдність усіх регіонів України; 6% респондентів визначають національну ідею як подолання бідності, зростання національної самоідентифікації і збереження незалежності та територіальної цілісності. А майже кожен п'ятий (18%) опитаний респондент заявив, що національної ідеї в Україні немає. Завагалися з визначенням національної ідеї 40% жителів України. Національна ідея – це стратегічне бачення розвитку держави та її

гуманітарної сфери на перспективу, яке ґрунтується на досягненнях, які ми вже маємо: незалежність, суверенітет, культурні традиції та цінності. По-друге, незалежно від обраної формули національної ідеї, в її центрі має знаходитися людина, її інтереси, дотримання прав і свобод. Саме «єдність нації» і має стати національною ідеєю молодого української держави [4].

Професор Г. Почепцов, вказуючи на те, що в українському суспільстві створився певний вакуум з ідеями, запропонував свій варіант національної ідеї у вигляді гасла «Модно бути розумним». Таке гасло реалізовує Японія, оскільки природних ресурсів у неї небагато, і тільки розум нації – єдиний набуток. Тому в Японії розробили й успішно реалізують програму виховання найрозумніших і найталановитіших. Цій національній стратегії підпорядкована вся система освіти – від дитсадка до університету, для її реалізації не шкодують бюджетних коштів [9].

Він також стверджує, що ідеї перемагають тільки тоді, коли їх підтримано відповідної сили комунікацією. Адже комунікація – це форма вільного вибору ідей. Тому в комунікативному світі конкуренція йде не лише між ідеями, а й між тим чи іншим комунікативним інструментом, який застосовують для її просування. [10]

У своїй подавляючій більшості український пересічний громадянин прагне пишати своєю державою і хоче бути впевненим, що вона його захистить. За почуття соціальної справедливості та державного захисту громадянин готовий поділитися з державою своїм правом на особисту свободу, адже більшість людей не знають, що з нею робити і не вміють нею користуватися. Людині притаманне почуття самотності, і тому вона прагне компенсувати це почуття справедливою соціальною турботою держави. Державного лідера народ хоче бачити як симбіоз конструктивного консерватора, ліберала та патріота.

Об'єднана Європа, наприклад, у своїй політико-економічній діяльності керується загальноєвропейськими модними наднаціональними ідеями. Там цензура ЗМІ замінена модою на ту чи іншу ідею: якщо ваша ідея не модна (навіть, якщо вона перспективна та необхідна), то європейські ЗМІ про неї будуть мовчати. Механізм напрацювання загальноєвропейських політико-економічних наднаціональних модних ідей складний і заплутаний, а тому невідомий та непрозорий для пересічного громадянина [1].

В контексті визначення української національної ідеї, ідеологічного усвідомлення та вирішення вимагає болюча проблема взаємовідносин народу як джерела влади і самої влади. Це – одна із центральних проблем українського державотворення, державного управління. Без її успішного вирішення влада завжди буде далека від народу, що буде підривати підвалини її легітимності. Влада – донька держави, онучка еліти, прапраонучка нації, прапраонучка народу. Ось чому влада завжди далека від народу в лінійній (ієрархічній) системі залежності! (див. рис.1).

Для зміни стану речей необхідно лінійну (ієрархічну) системну залежність замінити на солярну модель з країною у центрі кола. Саме феномен «країни – України» повинен бути консолідуючим чинником для народу, нації, еліти, держави та влади. В солярній моделі народ і влада мають спільну дотичну між собою та тягнуть

до країни як духовного, історичного, територіального центру (рис. 2).

НАРОД	НАЦІЯ	ЕЛІТА	ДЕРЖАВА	ВЛАДА
-------	-------	-------	---------	-------

Рис. 1. Лінійна (ієрархічна) система взаємовідносин народу як джерела влади та держави

Рис. 2. Солярний принцип побудови взаємовідносин народу та держави

і народу. Автор пропонує варіант консолідуючої національної ідеї у вигляді комплексу принципів п'яти «Д»: держава, духовність, дисципліна, демократія, добробут, який може об'єднати діаметрально протилежні політичні табори еліти України, вказати Українському народу шлях до кращого майбутнього, тобто шлях досягнення добробуту через міцну державу, побудовану на засадах демократії, духовності та дисципліни права. Запропонований комплекс принципів не виступає джерелом запеклих політичних протистоянь і, по суті, своїй є комплексом принципів консолідації багатонаціонального Українського народу, широкого спектру політичних сил. Це – комплекс принципів самовиживання Українського народу, країни, держави. Для наочності графічно комплекс принципів національної ідеї можна розмістити на тризубі, як малому Гербі України (див. рис. 3).

Комплекс принципів п'яти «Д» можна використовувати і як гасло: «Держава. Духовність. Дисципліна. Демократія. Добробут». Можливі й інші консолідуючі гасла національної ідеї: «Разом у справедливе та щасливе майбутнє!», «Український народо, єднайся!», «Ми всі відповідальні за Україну!» тощо.

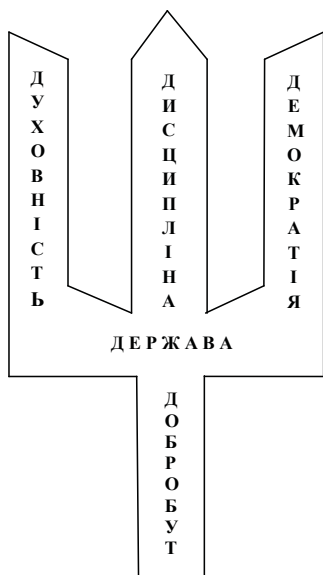

Рис. 3. Українська національна ідея

як ефективна система сучасного світогляду і філософії підходу до вирішення назрілих проблем. Необхідність такої ідеології підказують нам розкриті всесвітньо відо-

Ефективно реалізувати стратегію державного управління подоланням Україною інформаційно-психологічної вразливості в умовах агресивного інформаційно-психологічного впливу буде проблематично без попереднього визначення національної консолідуючої ідеї, як спрямованої в майбутнє програми діяльності влади

Відсутність української національної ідеї як концентровано вираженої національної ідеології призводить до консервації стану глибокої світоглядної кризи. Такий стан речей, з одного боку, блокує вироблення довгострокової політики соціальних перетворень, з другого – підриває ідейні основи державності. Лише на базі єдиного світогляду можна створити умови для спільних усвідомлених дій широких народних мас[17].

Для успішного будівництва архітектури національної інформаційно-психологічної безпеки нам необхідна нова державницька ідеологія,

мим українським археологом та скіфознавцем Борисом Мозолевським таємниці нашої древньої історії: «Зважуючи на події із висоти (чи глибини) Скіфії, я раптом яскраво усвідомив, що причина всієї безодні наших сьогоднішніх суспільних бід – не політична і не економічна криза, а так само, як і у скіфів, – криза ідеології, криза суспільної свідомості... Ніякі найвишуканіші політичні заходи, ніякі найефективніші економічні реформи не зможуть вже вивести нас із ями: ідеологічну кризу здатна подолати лише нова ідеологія» [18].

Українська національна ідея – це концентровано виражена національна ідеологія. Без чітко визначених національної ідеї, національної ідеології, без національної віри у майбутнє не може бути національної єдності, адже пересічному громадянину не буде зрозумілим, навколо чого об'єднуватись. Сьогодні, як ніколи, необхідно визначитись, куди, за чим, заради чого ми йдемо (чи не йдемо). Тоді процес державного управління отримає стратегічну направленість та логіку розвитку.

Українська національна ідея як стратегічний управлінський чинник у подоланні Україною інформаційно-психологічної вразливості, в умовах ведення проти неї деструктивного інформаційно-психологічного впливу, характерна тим, що закладає підвалини для розгортання успішних процесів державотворення, робить їх зрозумілими, передбачуваними та усвідомленими широкими масами. Національна ідея дає зрозумілу відповідь на актуальне питання: що ми будемо в Україні і якими шляхами.

Для України життєво необхідно виробити на сучасній науковій основі національну ідею та перспективи її розвитку. Вона має відповідати сучасним потребам громадянського суспільства і правової держави, національним традиціям, стандартам європейської демократії та європейського права, має стати базою для подальшого продукування нових ідеологій, програм, концепцій громадських і політичних об'єднань. Сучасна українська національна ідея повинна бути об'єднувальною, спроможною згуртувати навколо себе як увесь український етнос, так і представників інших етносів, котрі живуть в Україні. Зволікання із визначенням об'єднуючої національної ідеї загрожує втратою національних та державних ознак.

Саме феномен «країни – України» повинен бути консолідуючим чинником для народу, нації, еліти, держави та влади. Запропонований варіант консолідуючої національної ідеї у вигляді комплексу принципів п'яти «Д»: держава, духовність, дисципліна, демократія, добробут, може об'єднати діаметрально протилежні політичні табори еліти України, вказати Українському народу шлях до кращого майбутнього, тобто шлях досягнення добробуту через міцну державу, побудовану на засадах демократії, духовності та дисципліни права.

Література.

1. Выдрин Д. Комментарий к заметке «Друзья до газа» // Аргументы и факты в Украине. – № 5. – 2012. – С. 5.
2. Коваленко В. Сучасна українська національна ідея як невід'ємний чинник побудови громадянського суспільства // Віче. – № 23.- 2011. – С. 24.
3. Коваленко В. Сучасна українська національна ідея як невід'ємний чинник побудови громадянського суспільства // Віче. – №23.- 2011. – С. 23–27.
4. Колесніченко В. Єдність країни та захист прав людини – це головні складові національної ідеї України // Голос України. – №237(5237). – 15.12.2011. – С. 6.

5. Ліпкан А., Максименко Ю.Є., Желіховський В.М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: Навчальний посібник. – К.: КНТ, 2006. – С. 26.
6. Лосєв І. Спізнілі зізнання. // Український тиждень. -11-17.11.2011. -№46(211). – С. 28.
7. Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького; [Редкол.: Ю.І. Римаренко (відп. ред.) та ін.]. – К.: Довіра: Генеза, 1996. – 942 с. – С. 97.
8. Павловський А. Чому не спрацювала національна ідея // Віче. – 2011. – №19. – С. 14–15.
9. Почепцов Г. «Нематеріальне можна і треба конструювати» // Урядовий кур'єр. – №246. – 31.12.2011. – С. 18.
10. Почепцов Г. Комунікативний контроль над розумом // Персонал плюс. – №50-51. – 21-27. 12.2011. – С. 6.
11. Пресняков В. Людинолітак, або незайві завдання для українських психологів. (За підсумками X Євроконгресу з психології в Празі – липень 2007 р.) // Дзеркало тижня. – 22.09.2007. – С. 4.
12. Семенюк-Самсоненко В. Cherchez l'opposition // Голос України. – №71. – 19.04.2012. – С. 2.
13. Спенс Майкл Рецепт економічного дива // Український тиждень. – № 4(221)27.01. – 2.02.2012. – С. 26–28.
14. Шибко О. Що об'єднає українців? // Персонал Плюс. – № 1–2. – 11-17.2012. – С. 8.
15. Юридична енциклопедія: В 6 т. – Т. 4: Н–П / [Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.]. – К.: Укр. енцикл. – 1998–2002. – 720 с. – С. 105.
16. Янукович придумал как «сшить страну». Современная «контпропаганда»? , 30.06.2011 // Електронний ресурс: «Українська правда». Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2011/06/30/6344485>.
17. Литвин В. Суспільство треба об'єднувати навколо фундаментальних цінностей – свободи, незалежності, соборності // Голос України. – №78. – 27.04.2012. – С. 4–5.
18. Піддубний С. Борис Мозолевський: час засвічувати новий вогонь / С. Піддубний // Українець. – 2008. – № 11 –12. – С. 20–21.

УДК 352.07+342.5

Вікторія Колтун

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ ПРОЦЕСІВ ПРЯМОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Розглядаються питання взаємодії органів місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади в управлінні розвитком процесів прямої демократії; обґрунтовується більш широке застосування терміну «процес» прямої демократії; розкривається значення явища «спів-регулювання».

Ключові слова: взаємодія; органи місцевого самоврядування; місцеві органи виконавчої влади; процеси прямої демократії; співрегулювання.

© Колтун В.С., 2012.

У документах державної політики сфери місцевого самоврядування наголошується на пріоритетах соціально-економічного розвитку територій та забезпеченні ефективної, налагодженої взаємодії місцевих органів публічного управління. Президент України відзначає: «Ефективне реформування країни можливе лише за умови системного діалогу влади та громадянського суспільства» [26]. Саме тому, на наше переконання, слід активізувати взаємодію органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) та місцевих органів виконавчої влади (далі – МОВВ) у сфері забезпечення вищезазначеного діалогу з громадськістю. В наведених умовах постає необхідність вивчення малодослідженого феномену – організації взаємодії ОМС і МОВВ в управлінні процесами прямої демократії.

Упродовж останнього десятиліття вітчизняними вченими вже напрацьовано потужний пласт досліджень, присвячених взаємодії ОМС, МОВВ з громадськістю. Серед найбільш відомих є публікації таких вчених, як: О.В. Батанов [2], О.О. Бабінова [4], І. Доля [6], Ю.Г. Кальниш [9], О.В. Радченко [10], В.П. Рубцов [11], О.І. Сушинський [12], В.М. Шаповал [13] та цілої плеяди інших. Зазначимо, що у наведених працях досліджуються, головним чином, перспективи залучення громадськості до процесів управління. В той же час залишилися недостатньо висвітленими питання організації взаємодії ОМС і МОВВ як керуючих підсистем в процесах управління реалізацією елементів прямої демократії.

Автор ставить за мету розробити підходи до формування взаємодії ОМС і МОВВ в управлінні розвитком процесів прямої демократії.

Однією із нагальних задач публічного управління є забезпечення ефективного територіального розвитку. У цьому контексті ми не випадково звернулися до проблеми взаємодії ОМС і МОВВ в управлінні процесами прямої демократії. В загальному розумінні ОМС і МОВВ в процесах територіального розвитку виступають керуючими підсистемами, ефективне функціонування яких зумовлене наявністю зворотних зв'язків. На наше переконання, однією з ключових суспільних функцій прямої демократії є забезпечення зворотного зв'язку між керуючою підсистемою (ОМС і МОВВ) та керованою складовою. Класик теорії систем С. Бір наголошував, що «В гомеостатичних системах керована перемінна підтримується на необхідному рівні механізмом саморегулювання» [5, с.40]. Переконані, що «керованою перемінною» в ефективному публічному управлінні виступає баланс ОМС, МОВВ і територіальної громади (далі – ТГ). В такому випадку, іманентні властивості кожної із підсистем можуть виконувати функції компенсуючого механізму. В сучасній науці є відомою «тенденція будь-якої системи приходити до стану рівноваги, що характеризується рівномірним розподілом енергії» [5, с. 44]. Згідно з наведеною тенденцією досягається рівновага публічного управління на місцевому рівні, тобто – рівновага як керуючих підсистем ОМС і МОВВ, так і керованої. В даному дослідженні процеси управління територіальним розвитком розглядаються як полісистемний комплекс. У ньому баланс ОМС і МОВВ можливо інтерпретувати як взаємодоповнення детермінованих і вірогіднісних складних (надскладних) систем [5, с. 27–30]. Застосування в контексті вивчення детермінованих і вірогіднісних систем парадигми [1] «саморегуляції та співрегуляції» зумовлює пошук регулятора, який би працював як у межах однієї системи, так і в умовах вищезгаданої полісистемності. Очевидно,